

עין משפט
גר מצוה

מומין אלו פרק שביעי בכורות

מסורת הש"ס

אמר רבא רבא לא שנו כו' יש גירסא אחרת כפסריס לנד גירסת
הקונטרס: **בבהמה אסור באביה** פי' בקונטרס
דלא מהני ליה שיטתו ממשע נפל משמע דאירי כשיאל לאורי
הטעם וזו אפטר לומר כן דכפ' המפלת (נדד דה) מוקי לה
במלתא דמניא אמו דלא מישתרי לרב
בשמיטת אמו ושמואל פליג עליה
הסו ופרי ליה בשמיטת אמו אבל
כאלא לאורי אסור אפילו לשמואל
ופריך רב שמי הסו ממנייה דהכא
ופירש סס בקונטרס יג) אחריוהו
פריך לרב ושמואל דהך ר' חנינא בן
אנטיגנוס גבי מומי דהמה יג) מהניא
ומיפסל ליה לגבוה מכלל דלהדיע
שכי והקשה עליו ר"ת דנהדיח מני
ליה הכא גבי מומי אדס אלל לרב
דוקא פריך דלמר בלשה אינו ולד
ל(בלמה) דלא חיי המפסל ליה הכא
לעבורה מכלל דחיי וכן משמע לרב
דוקא פריך: דו **סבי** שמש. מפס
בגמרא סמי שמש דכפי בקונטרס
שמואל אה שמש אמו יכול לנאות
מקום שהמטה זורחת ס"ו וסבי הוא
לשון יס) חסדי שמש שנמנע ממנו אור
השמש: **ושנשרו** ממנו ריסי
עיניו. משמע שקדוה ריס לשערות
שגדילס להיות נשרין מרוב דמעה
כי הוא דרנן גמילאל בתלן (סנהדרין
פ"ד קד): גבי כסה תכסה וימנין דקי
ריס עור מקיף את העין כי הוא
דפרקן דלעיל דק (לח) ריס שקב
ושנקדק ומפסל בוקה גדל דעיניה:
ממו

תורה אור השלם

- 1. אך אל הפרכת לא יבא
ואל המזבח לא ישיב כי מום
בו ולא יחיל את מקדשי
כי אגן יוקדש.
- 2. וקרא בני אהרן
דברים את דמחוס את
הראש את הקדש על
העצם אשר על ראש
אשר על המזבח.
- 3. או בני אהרן או קד או תכלל
בעינו או זר או יחיל את
מזבח אשר יקרא כה כ
4. כי לא ישיב אשר בו מום
לא יקרב אשר עור או פסח
או קדש או שרץ.

הגהות הב"ח

- (ב) גבי דמי ריסי
בלבלידרא דליפסא: (ג) וכן
דליפסא מיהרד המפסל ושמיטל
פ"ג ותינתן קה הכר ומני
תחת: (ד) סס המטה און לו
בניין און מלי' ותינתן אלו
תחת: (ה) סס רבי דמא
לומר כל שבבנין סוכין ר'
תחת כל התינתן אלו סס
(ו) ר"ת ר"ת ר"ת הפלגה
סי' מלחי' אמתה אלא אפי"ס:

מוסף רש"י

בבהמה אסור באביה.
אם נמחטת אמו ומתא
במשיה וכל סס יאל לאורי
הטעם. דמל הוא וכלל: וזה
כד' ר' שימי את. אהה היא
המקשה לו. בתמי. ומוחו.
ג) אהה הוא שמיטת גזול
ויקשה לו דכרי' ויהי אחרים
כד' ל' היה וקח עיני אלו
בכסף כל שמיטת נעוטה
ועל כד' דכרי' דלפיקאן אשקון
למחר ליה רב רבי דמי' את.
ויחלה עיני שמיטת דכרי'
הוא וקחמל ליה רב רבי
פיטוניה. כלומר אהה יודע
להשיני. וזו שמיטת שמת
לנעוטה היה לו כד' כל היה
וקח עיני למעלה בלחן ל'
היה מכיני. ואלא דמי' לו.
ספר ל' חלש שמיטת רב כן
לשם חלש אלו ל' אהרן כן
בכמה מקומות. כאן ותינתן
(סס). ועוד שמיטת שמיט
חריף הוא ומוקו ליה רביס
דלמר ומפניו (ר) תחת
לשמיטת מפיטת דרב רבי.
ולא היה דהתם רב שמי' רב
למי היה חוקק ליה לרב פסח
(ד) ד'.

רבינו גרשום

רבינו גרשום (השקף)
קמ"ל משום דשאנו שיה
בשקלא לוי אהרן: ואמאי
בשקלא לוי אהרן: ואמאי
העין: מהו דתימא תנא
מריב אין לו אלא גבין ורל.
והיה ליה לנשוק המכחול מעין לעין ואין החוטם
מכחו: **שמי עיניו למעלה**. דמפרש בגמרא [מג]. **סבי שמש**. שאינו יכול להסתכל כנגד החמה: **וגדן ויירן**. מפרש בגמ' [נס]. **ריסי עיניו**. שערות שצבצב עיניו: מפני מראית העין. **אשורו ריסי עיניו קאי**: **גב' שקוע**. למעלה בין עיניו: **מולו**. רטוי"ה שקלף בלורכי:
בולס. נסתמו נקביו: **נוטף**. ארוך ותלוי מלמטה משפתו: **סלגסס**. יתם מדלי' אמרת (ס) אע"פ שאינו משוקע כל כך העין: **דחייין**

מאי איכא בין מומא לשאנו שוה בזרעו של
אהרן איכא א) משום אהולי עבודה מומא
מחיל עבודה דכתיב 'מום בו ולא יחלל
שאנו שוה בזרעו של אהרן לא מחיל עבודה
מאי איכא בין שאנו שוה בזרעו של אהרן
ומשום מראית העין איכא בנייהו עשה: כילון
"דרמי רישיה לאכלא: לפתא דרמי רישיה יג)
(ה) לגדגלידא דליפתא תנא יג) וצוארו עומד
באמצע ראשו: מקבן דרמי רישיה למקבן: (ב)
ושראשו שקוט מלפניו: וסקיפת מאחריו
זו כדאמרי אינשי שקול פיסא תנא יג) וצוארו
שקוט ושמוט שקוט דחביא מחבא שמוט
דאריך ושמוט: ובעלי חטרות ר' יהודה כו':
דאית ביה עצם כולי ועלמא לו פליגי יג) דפסלא
כי פליגי דלית ביה עצם מר סבר ר' יאנו
שוה בזרעו של אהרן ומר סבר יג) קרקורא
דבישרא בעלמא הוא: הקרה פסול: אמר
רבא ליש אלא ישאין לו יג) לאחריו ויש לו לפניו
אבל יש לו לאחריו כשר וכל שכן שיש לו
לאחריו ואין לו לפניו ואיכא דמתני אסיפא
ואם יש לו ה"ו כשר אמר רבא ליש אלא
שיש לו לאחריו ואין לו לפניו אבל יש לו
בין לאחריו בין לפניו פסול וכל שכן שיש לו
לפניו ואין לו לאחריו יג) ודאין לו כלל דפסול
א"ר יוחנן הקרחני והגנסין והובלגנין פסולין לפי שאינו שוה בזרעו של אהרן
קרחני תנינא גנסין תנינא יג) ובלגנין איצטריך ליה יג) לאשמעינן ומהו דתימא
משום מראית העין והא כל הויכא דאיכא משום מראית העין יג) איתנא קתני
ושנשרו ריסי עיניו פסול מפני מראית העין מהו דתימא תני חרא וה"ה לכולהו
והא כל הויכא דאיכא יג) מיהדר ומיתנא (ג) יג) קא דרד ותני וישנושו שינוי פסול
משום מראית העין אלא לאפקי מהא דתניא דתימא קרחני והגנסין והובלגנין
כשרים ולא אמרו פסול אלא משום מראית העין מאן האי תנא ר' יהודה
היא דתניא ר' יהודה אומר: **הכהנים** לרבות הקרחני: **מתני'** איין לו גבינין
(ג) או אין לו אלא גבין אחד זהו גבן יג) האמור בתורה רבי דוסא אומר
(ד) שבגינין שובכין רבי יג) תנינא בן אנטיגנוס אומר שיש לו שני גבין
ושתי שדראות: **גב' וגבן** דאין לו משמע ורמיניהו גבן שיש לו גבינין הרבה
אין לו גבינין או אין לו אלא גבין אחד מנין ת"ל יג) גבן אמר רבא זהו
מדרש או גבן: רבי דוסא אומר כו': למימרא דחיי והא איתמר יג) המפלת
בריה שיש לה שני גבין ושתי שדראות ואמר רב באשה אינו וולד
בבהמה אסור באכילה כבר רמא ניהליה רב שימי בר חייא לרב וא"ל יג) שימי
את אלא בששרתו עקומה: **מתני'** יההרום פסול איזהו הרום הכוחל שתי
עיניו כאחת שתי עיניו למעלה ושתי עיניו למטה עיניו אחת למעלה ועיניו
אחת למטה רואה את החדר ואת העלייה כאחד סבי שמש יג) והגזן
הגזין ושנשרו ריסי עיניו פסול מפני מראית העין: **גב' ת"ד** הרום
לשחוטמו שקוע חוטמו סולד חוטמו בולם חוטמו נוטף מנין ת"ל יג) או הרום
ר' יוסי אומר אין הרום אלא הכוחל שתי עיניו כאחת אמרו לו הפלגת
אע"פ

לעיו רש"י

כשנ"ג [בשאנ"ד] כלי
של גבר שחוקן משני
צדיו.
אשלושיש"ד
אשלושיש"ד.
שורגליש"ד. כות. עינים.
טרייה. כחך.

שיטה מקובצת

א) אכא בנייהו פסולס:
(ב) רישיה לגדגלידא:
(ג) תנא. לילון ש"י ער סוס
אחר יג) ס' שלא נזכר
במחשתי: (ד) מאחריו
שקוט מלפניו וסקיפת
מאחריו כדאמרי: (ה) פליגי
דפסול כי: (ו) אלא שיש לו
בין לפניו ובין לאחריו אבל
אין לו כלל כשר וריסי שיש
לו כו' אבל רש"י לא גרס
כן: (ז) לא לאחריו וריסי שאין
לו: (ח) ליה ואשמעינן
ובלוינן אלא כולה
אצטריבא מהו דתימא
שמיטת מראית העין כן
מהו דתימא גרסו וינינא
תיב א"ל ליה לאשמעינן
מהו דתימא גרסו מראית
העין כן גבי גרס רש"י
והוא גרסוהו שמיטת
ריסו וריסו מומא קתני לתר:
זו דאיכא להחרי: (י) כן
עין מיינו עין עין עין
ושלישי: (יא) על כן ליה
בין מקבן: (יב) חסי ס"א
חורא מאחריו: (יג) מהי
מהו: (יד) על עיניו מהי:
(טו) קאמר מתני' זהו:
(טז) דפסול ליה ר': (יז) מכתב
ואתן יודע: (יח) כשרי בן
מקבן: (יט) קומטת חוה
והולכת מלפניו וחלוטיו:
(כ) דיה החולד עי סמי
הכל מקבן:
(כא) בקונטרס מאחריו
פריך: (כב) בהי' מיני'
ופסלי' ליה: (כג) מהו שמי
שמיטת א"ס נתקן: (כד) סס
ועין א"ס נתקן:
(כה) ושימי שמש:

רבינו גרשום

באדם הכילין כו' אפסיל'
דמארייתא אלא משום
דבעין איש ששוה בזרעו
של אהרן: מאי איכא בין
שאנו שוה לזרעו ומריב
מראית העין. דמשום מראית
העין אין קיל מכלהו: איכא
בעיניהו עשה. רביס' מורג
ארוה הוה מן ששוה בזרעו
של אהרן יאר לעברה
ושאינו שוה אין ארו'
לעבורה ויחינו לאו הבא
מכלל עשה עשה. למראית
העין אפילו אסור עשה
ליא: והלוקן. לאכלא דרנא
שואו משועה וחי למעלה:
לפסח שרמא דאסי ללפת
שרח למעלה מכל צדדן.
ותנא. כגון שצואר עמר
כאמצע ראשו שרואש בולס מכל סביבו. מקבא. דרמי ראשיה למקבא שבוול הפרחת הרבה לחרן וכן העורף פאחריו
ולצדו שני ראשו ודמה לפטיש שרואש מלפניו ומלאחריו ויחינו מקבא כגון ותסס את המקבא כדרי' שקוט מלפניו.
שרואש כולל ראשו לפניו וסקיפת מאחריו: ושומה כפי שחוקן סמנו מאחריו ויחינו שקול פיסא: דרביס מוחסב.
שצוארו שובכין בן תמיסו ושמיטת דאריך צוארו ורק ובולס מרפזו הרבה לחרן: בעלי חטרות. ליעורין הדרורבא:
קרקורא מוקבא. חיניו לחולל בעלמא: והובלגנין. איכא דאמרי שיש לפלוקי בעינו. אד' שיצא ריון: קרחנין נוסין
תנינא במתינתא ומאי קמ"ל ולשמעין ובלגנין גירא: כולהו איצטריך ליה דמהו דתימא משום מראית העין נעוהו

קא דרד ותני מלפני דלא אמרינן את חרא והיה לכולהו. ומאי קמ"ל ר' יוחנן: אלא הא קמ"ל לאפקי מראית חרא כו':
הכונים. וקריבו בני אהרן ואמאי כתיב הכהנים לרבות את הקרחנין: אין לו גבינין. בנות עינים: כל שבבנין שובכין.
שמן גרולות וחלוטיו על עיניו: רבא אמר וכן האמור בתורה וקאמ' זהו מדרש או גבן האמור בתורה כלומר רמא
מריב אין לו אלא גבין אחד: באשה אינו ולד. רבא חיי' בשררתו עקומה דמתחייא כשתי שדרות. ויחינו וקאמר ר'
גבינין לוי שיש בו גבין וכו' שדרות היו מום באב"י חוטמו שקוע. בין עיניו: סילרו. שובכין וקאמר ר'
למעלה: בולס. שסתופין נקבי חוטמיו: אמר לו הפלגתה. כלומר חלקתה על דבר הכפיים כלומר דרבנן כבר

מאי איכא בין מומא לשאנו שוה בזרעו של
אהרן איכא א) משום אהולי עבודה מומא
מחיל עבודה דכתיב 'מום בו ולא יחלל
שאנו שוה בזרעו של אהרן לא מחיל עבודה
מאי איכא בין שאנו שוה בזרעו של אהרן
ומשום מראית העין איכא בנייהו עשה: כילון
"דרמי רישיה לאכלא: לפתא דרמי רישיה יג)
(ה) לגדגלידא דליפתא תנא יג) וצוארו עומד
באמצע ראשו: מקבן דרמי רישיה למקבן: (ב)
ושראשו שקוט מלפניו: וסקיפת מאחריו
זו כדאמרי אינשי שקול פיסא תנא יג) וצוארו
שקוט ושמוט שקוט דחביא מחבא שמוט
דאריך ושמוט: ובעלי חטרות ר' יהודה כו':
דאית ביה עצם כולי ועלמא לו פליגי יג) דפסלא
כי פליגי דלית ביה עצם מר סבר ר' יאנו
שוה בזרעו של אהרן ומר סבר יג) קרקורא
דבישרא בעלמא הוא: הקרה פסול: אמר
רבא ליש אלא ישאין לו יג) לאחריו ויש לו לפניו
אבל יש לו לאחריו כשר וכל שכן שיש לו
לאחריו ואין לו לפניו ואיכא דמתני אסיפא
ואם יש לו ה"ו כשר אמר רבא ליש אלא
שיש לו לאחריו ואין לו לפניו אבל יש לו
בין לאחריו בין לפניו פסול וכל שכן שיש לו
לפניו ואין לו לאחריו יג) ודאין לו כלל דפסול
א"ר יוחנן הקרחני והגנסין והובלגנין פסולין לפי שאינו שוה בזרעו של אהרן
קרחני תנינא גנסין תנינא יג) ובלגנין איצטריך ליה יג) לאשמעינן ומהו דתימא
משום מראית העין והא כל הויכא דאיכא משום מראית העין יג) איתנא קתני
ושנשרו ריסי עיניו פסול מפני מראית העין מהו דתימא תני חרא וה"ה לכולהו
והא כל הויכא דאיכא יג) מיהדר ומיתנא (ג) יג) קא דרד ותני וישנושו שינוי פסול
משום מראית העין אלא לאפקי מהא דתניא דתימא קרחני והגנסין והובלגנין
כשרים ולא אמרו פסול אלא משום מראית העין מאן האי תנא ר' יהודה
היא דתניא ר' יהודה אומר: **הכהנים** לרבות הקרחני: **מתני'** איין לו גבינין
(ג) או אין לו אלא גבין אחד זהו גבן יג) האמור בתורה רבי דוסא אומר
(ד) שבגינין שובכין רבי יג) תנינא בן אנטיגנוס אומר שיש לו שני גבין
ושתי שדראות: **גב' וגבן** דאין לו משמע ורמיניהו גבן שיש לו גבינין הרבה
אין לו גבינין או אין לו אלא גבין אחד מנין ת"ל יג) גבן אמר רבא זהו
מדרש או גבן: רבי דוסא אומר כו': למימרא דחיי והא איתמר יג) המפלת
בריה שיש לה שני גבין ושתי שדראות ואמר רב באשה אינו וולד
בבהמה אסור באכילה כבר רמא ניהליה רב שימי בר חייא לרב וא"ל יג) שימי
את אלא בששרתו עקומה: **מתני'** יההרום פסול איזהו הרום הכוחל שתי
עיניו כאחת שתי עיניו למעלה ושתי עיניו למטה עיניו אחת למעלה ועיניו
אחת למטה רואה את החדר ואת העלייה כאחד סבי שמש יג) והגזן
הגזין ושנשרו ריסי עיניו פסול מפני מראית העין: **גב' ת"ד** הרום
לשחוטמו שקוע חוטמו סולד חוטמו בולם חוטמו נוטף מנין ת"ל יג) או הרום
ר' יוסי אומר אין הרום אלא הכוחל שתי עיניו כאחת אמרו לו הפלגת
אע"פ

לעיו רש"י

כשנ"ג [בשאנ"ד] כלי
של גבר שחוקן משני
צדיו.
אשלושיש"ד
אשלושיש"ד.
שורגליש"ד. כות. עינים.
טרייה. כחך.

שיטה מקובצת

א) אכא בנייהו פסולס:
(ב) רישיה לגדגלידא:
(ג) תנא. לילון ש"י ער סוס
אחר יג) ס' שלא נזכר
במחשתי: (ד) מאחריו
שקוט מלפניו וסקיפת
מאחריו כדאמרי: (ה) פליגי
דפסול כי: (ו) אלא שיש לו
בין לפניו ובין לאחריו אבל
אין לו כלל כשר וריסי שיש
לו כו' אבל רש"י לא גרס
כן: (ז) לא לאחריו וריסי שאין
לו: (ח) ליה ואשמעינן
ובלוינן אלא כולה
אצטריבא מהו דתימא
שמיטת מראית העין כן
מהו דתימא גרסו וינינא
תיב א"ל ליה לאשמעינן
מהו דתימא גרסו מראית
העין כן גבי גרס רש"י
והוא גרסוהו שמיטת
ריסו וריסו מומא קתני לתר:
זו דאיכא להחרי: (י) כן
עין מיינו עין עין עין
ושלישי: (יא) על כן ליה
בין מקבן: (יב) חסי ס"א
חורא מאחריו: (יג) מהי
מהו: (יד) על עיניו מהי:
(טו) קאמר מתני' זהו:
(טז) דפסול ליה ר': (יז) מכתב
ואתן יודע: (יח) כשרי בן
מקבן: (יט) קומטת חוה
והולכת מלפניו וחלוטיו:
(כ) דיה החולד עי סמי
הכל מקבן:
(כא) בקונטרס מאחריו
פריך: (כב) בהי' מיני'
ופסלי' ליה: (כג) מהו שמי
שמיטת א"ס נתקן: (כד) סס
ועין א"ס נתקן:
(כה) ושימי שמש:

רבינו גרשום

באדם הכילין כו' אפסיל'
דמארייתא אלא משום
דבעין איש ששוה בזרעו
של אהרן: מאי איכא בין
שאנו שוה לזרעו ומריב
מראית העין. דמשום מראית
העין אין קיל מכלהו: איכא
בעיניהו עשה. רביס' מורג
ארוה הוה מן ששוה בזרעו
של אהרן יאר לעברה
ושאינו שוה אין ארו'
לעבורה ויחינו לאו הבא
מכלל עשה עשה. למראית
העין אפילו אסור עשה
ליא: והלוקן. לאכלא דרנא
שואו משועה וחי למעלה:
לפסח שרמא דאסי ללפת
שרח למעלה מכל צדדן.
ותנא. כגון שצואר עמר
כאמצע ראשו שרואש בולס מכל סביבו. מקבא. דרמי ראשיה למקבא שבוול הפרחת הרבה לחרן וכן העורף פאחריו
ולצדו שני ראשו ודמה לפטיש שרואש מלפניו ומלאחריו ויחינו מקבא כגון ותסס את המקבא כדרי' שקוט מלפניו.
שרואש כולל ראשו לפניו וסקיפת מאחריו: ושומה כפי שחוקן סמנו מאחריו ויחינו שקול פיסא: דרביס מוחסב.
שצוארו שובכין בן תמיסו ושמיטת דאריך צוארו ורק ובולס מרפזו הרבה לחרן: בעלי חטרות. ליעורין הדרורבא:
קרקורא מוקבא. חיניו לחולל בעלמא: והובלגנין. איכא דאמרי שיש לפלוקי בעינו. אד' שיצא ריון: קרחנין נוסין
תנינא במתינתא ומאי קמ"ל ולשמעין ובלגנין גירא: כולהו איצטריך ליה דמהו דתימא משום מראית העין נעוהו

קא דרד ותני מלפני דלא אמרינן את חרא והיה לכולהו. ומאי קמ"ל ר' יוחנן: אלא הא קמ"ל לאפקי מראית חרא כו':
הכונים. וקריבו בני אהרן ואמאי כתיב הכהנים לרבות את הקרחנין: אין לו גבינין. בנות עינים: כל שבבנין שובכין.
שמן גרולות וחלוטיו על עיניו: רבא אמר וכן האמור בתורה וקאמ' זהו מדרש או גבן האמור בתורה כלומר רמא
מריב אין לו אלא גבין אחד: באשה אינו ולד. רבא חיי' בשררתו עקומה דמתחייא כשתי שדרות. ויחינו וקאמר ר'
גבינין לוי שיש בו גבין וכו' שדרות היו מום באב"י חוטמו שקוע. בין עיניו: סילרו. שובכין וקאמר ר'
למעלה: בולס. שסתופין נקבי חוטמיו: אמר לו הפלגתה. כלומר חלקתה על דבר הכפיים כלומר דרבנן כבר